

PROGRAM WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY SKAWINA NA LATA 2025-2027

Spis treści

Rozdział 1 Podstawy Prawne.....	3
Rozdział 2 Wstęp	4
Rozdział 3 Diagnoza środowiska	7
Rozdział 4 Przemoc w rodzinie – Procedura „Niebieskie Karty”	24
Rozdział 5 Rodzina Wspierająca.....	25
Rozdział 6 Analiza SWOT	25
Rozdział 7 Cele programu i adresaci	28
Rozdział 8 Działania programowe.....	28
Rozdział 9 Miejsce i czas realizacji programu.....	34
Rozdział 10 Realizatorzy programu.....	35
Rozdział 11 Finansowanie programu.....	35
Rozdział 12 System monitoringu i ewaluacji	35
Rozdział 13 Podsumowanie.....	36

Rozdział 1
Podstawy Prawne
§ 1

Podstawą prawną działań związanych z wspieraniem rodziny m.in. są:

- 1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r., (Dz. U. z 1997r NR 78, poz. 483 z późn. zm.),
- 2) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, (tj. Dz. U. z 2025r. poz. 49),
- 3) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, (Dz. U. z 2024r. poz. 1283 z późn. zm.),
- 4) Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, (Dz. U. z 2024r. poz. 1829),
- 5) Ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci z dnia 11 lutego 2016 roku, (Dz. U. z 2024r. poz. 1576),
- 6) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, (Dz. U. z 2024 r. poz. 424),
- 7) Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, (Dz. U. z 2023r. poz.2151),
- 8) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, (tj. Dz.U. z 2023r poz 1939)
- 9) Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tj. Dz.U. 2024 poz.323 z późn. zm.),
- 10) Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy, (tj. Dz. U. 2023 r. poz. 2809),
- 11) Konwencję o prawach dziecka; przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526).

Rozdział 2

Wstęp

§ 2

Program Wspierania Rodziny w gminie Skawina na lata 2025 – 2027, zwany dalej „Programem”, opracowany został na podstawie przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2025 r. poz. 49). Zgodnie z tą ustawą na jednostki samorządu terytorialnego nałożony został obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Ustawa również nakłada na gminy obowiązek posiadania 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2025-2027 opiera się na celach i założeniach poprzedniego Programu obowiązującego w gminie Skawina w latach 2022-2024. Postawione w nim cele oraz zadania przyjęte do realizacji są aktualne i konieczne do prowadzenia w sposób ciągły i systemowy.

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1283, z późn.zm.) określa zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń oraz tryb ich udzielania. Definiuje cel pomocy społecznej: umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać. Zadaniem pomocy społecznej jest wspierania osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Program Wspierania Rodziny dla Gminy Skawina na lata 2025-2027 koresponduje m.in. z „Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Skawina na lata 2023-2027”, realizuje założenia „Strategii Rozwoju Gminy Skawina na lata 2021-2030” i wpisuje się w realizację celu strategicznego - Rozwój Systemu Wsparcia dla Osób i Rodzin Doświadczających Trudności Życiowych (obszar przyjazna dla życia gmina Skawina). Program jest spójny z „Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Skawina na rok 2025”, „Polityką Senioralną dla Gminy Skawina na lata 2022-2026”, „Diagnozą Potrzeb i Potencjału Wspólnoty Samorządowej Gminy Skawina w zakresie Usług Społecznych” oraz uwzględnia założenia „Programu Usług Społecznych w Gminie Skawina na lata 2024 -2026”.

Program koresponduje z zapisem w preambule w/w ustawy: „Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiece nad dziećmi i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być

osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami”¹.

Rodzina jako podstawowa komórka społeczna powinna być szczególną podwaliną rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania postaw i relacji międzyludzkich również w życiu dorosłym. Struktura społeczna różnicuje modele i wzorce rodziny, np.: tradycyjne, patchworkowe, monoparentalne, rekonstruowane. Niezależnie od realizowanego modelu rodziny nie ma możliwości uniknięcia potencjalnych problemów. Dotychczas rozpoznane problemy, z jakimi borykają się rodziny (np. bezrobocie, ubóstwo, uzależnienia, przemoc rodzinie, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych) stale się poszerzają. Lista zagrożeń prawidłowego funkcjonowania rodziny poszerza się o zagrożenia związane z postępem technologicznym, rozwojem cyfrowym, doświadczeniem kryzysów humanitarnych, ekonomicznych, stanów zagrożenia epidemicznego i ich konsekwencji. Stawia to nowe wyzwania również dla tworzenia systemu na miarę współczesnych potrzeb. Wszelkie zjawiska patologiczne oddziałują na rodzinę, sprawiając, że staje się jednostką dysfunkcyjną. Jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny obowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań.

Działania instytucjonalne, obszar działania pomocy społecznej stanowią bezwzględne wsparcie dla rodzin borykających się z kryzysami. Program Wspierania Rodziny dla Gminy Skawina na lata 2025-2027 to zespół planowanych działań mających na celu wspieranie rodzin w przezwyciężaniu trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w procesie przywracania zdolności tych rodzin do prawidłowego funkcjonowania w szczególności poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Gmina Skawina od wielu lat realizuje zadania wynikające z działań systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną. Obecnie wspieranie rodziny wymaga skoordynowanych i planowanych działań przy współpracy wszystkich instytucji i służb zajmujących się problemem w rodzinach, które mają na celu przywrócenie tym rodzinom zdolności do wypełniania ich funkcji. Rodziny, w których wystąpiła dysfunkcja, wymagają monitorowania przez pracowników socjalnych, asystentów rodziny, pedagogów szkolnych, policję, kuratorów sądowych i innych przedstawicieli instytucji działających na rzecz rodziny.

Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny wieloproblemowej, należy kierować się zasadą podstawowej roli rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie. Stąd założeniem programu jest wsparcie rodziny naturalnej, już na etapie kiedy problemy dopiero się zaczynają oraz eliminowanie takich sytuacji, z powodu których dziecko musi opuścić własną rodzinę.

Koncentracja na rodzinie, jej roli, zasobach oraz deficytach, związana jest z jej fundamentalnym znaczeniem. Rodzina to najstarsza i najpowszechniejsza forma życia społecznego. Jest ona pierwszym i najważniejszym środowiskiem. To w niej każda osoba od najmłodszych lat obserwuje otaczający świat społeczny, uczy się go nazywać, klasyfikować, uznawać za przyjazny albo wrogi, przyswajać wspólne wartości lub je odrzucać. Świadomie lub nieświadomie przejmując jako własne przekazywane

¹ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

w rodzinie treści, zachowania, zwyczaje, co w znacznym stopniu kształtuje późniejszą osobowość. Dlatego tak istotne jest, aby rodzina funkcjonowała prawidłowo, a tym samym zapewniając odpowiednie warunki do rozwoju wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci. Rodzina stanowi integralną część każdego społeczeństwa, jest zarazem jego najmniejszą i podstawową komórką. Jest najważniejszą grupą społeczną, w której człowiek przychodzi na świat, z którą łączy go wielorakie związki. Rodzina, jako naturalne środowisko opiekuńczo-wychowawcze powinno zaspokajać wszystkie podstawowe potrzeby rozwoju dziecka w tym emocjonalne. Rodzice poprzez swoją miłość, zrozumienie wpływają pozytywnie na proces prawidłowej socjalizacji dziecka, przekazując odpowiedni system wartości, tradycji, dbają o jego aktywność, moralność i postępowanie. W rodzinie dziecko zaczyna poznawać i rozumieć wartości społeczne, na których będzie budować swój własny system norm, wartości oraz zachowań.

Rodzina stanowi najbardziej stabilny punkt odniesienia w doświadczeniu dziecka, determinuje jego pomyślny rozwój, pod warunkiem, że dziecko zostanie otoczone miłością będzie miało zapewnione poczucie bezpieczeństwa, stabilizacji, potrzeby materialne, zdrowotne, jak również stabilizację emocjonalną. W przypadku jakichkolwiek dysfunkcji małoletnie dzieci mają prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony instytucji państwowych. Dotyczy to dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej lub czasowo umieszczonych poza rodziną, co z kolei generuje działania mające na celu odzyskanie funkcji opiekuńczych przez rodziców.

Zachodzące procesy na świecie związane z industrializacją, urbanizacją, migracją i zmianami kulturowymi, znacząco wpłynęły na życie całych społeczeństw. Zmienił się sposób funkcjonowania rodziny, jej struktura, model, liczebność. Obserwuje się, że standardem stało się samotne rodzicielstwo, pozostawanie singlem, czy funkcjonowanie związków jedнопłciowych. Zmianie uległ też model rodziny. Nastąpiła reorganizacja władzy rodzicielskiej. Kobieta i mężczyzna stali się równorzędnymi partnerami pod względem wykształcenia, pozycji społecznej, jak również zainteresowań. Dzisiejsze kobiety – matki nie koncentrują się tylko na wychowaniu dzieci czy dbaniu o dom, ale dążą do samorealizacji oraz niezależności finansowej. Podejmują pracę zawodową, przez co mężczyźni przestali być jedynymi żywicielami rodziny. Ponadto na równych prawach uczestniczą w pracach domowych, opiece i wychowywaniu dzieci. Dokonujące się zmiany społeczne i gospodarcze są nośnikiem wielu przemian w funkcjonowaniu rodzin. Coraz częściej występują problemy opiekuńczo-wychowawcze, w tym bezpośrednio związane z uzależnieniami od środków psychoaktywnych i niestety już powszechnie od mediów społecznościowych, wzmagających alienację społeczną. Na przestrzeni ostatnich lat można też zaobserwować nadmierną troskę o dzieci przechodzącą w nadopiekuńczość, co generuje jednostki niesamodzielne, pogubione, nienauczone stawiania granic, nieodróżniające dobra od zła.

Pojawiły się ponadto zjawiska o charakterze globalnym:

choroby cywilizacyjne, rosnący odsetek ludzi starych, migracje, oraz lokalnym: ubóstwo, bezrobocie, bezdomność, rozpad rodziny (więzi rodzinnych) i wcześniej niewystępujące –wyraźne podziały światopoglądowe, generujące wzajemną niechęć i agresję. Problemy w rodzinie często są złożone

i wymagają interdyscyplinarnych i skoordynowanych działań.² Pomoc rodzinom zagrożonych kryzysem polega na wzmocnieniu i wsparciu w odzyskaniu zdolności do pełnego, samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie. Powinna być udzielana niezwłocznie i mieć charakter profilaktyczny, natomiast podejmowane działania winny być prowadzone za zgodą rodziny i z jej aktywnym zaangażowaniem, bo tylko wtedy jest skuteczna.

Gmina Skawina oferuje szeroki wachlarz usług na rzecz rodzin dotkniętych wszelkimi trudnościami: niezaradnością życiową, brakiem stabilizacji zawodowej i materialnej, niewydolnością wychowawczą, niskim poziomem intelektualnym, kulturalnym i moralnym dorosłych, jak również przemocą i uzależnieniami. Trudności dziecka najczęściej wskazują na zaburzone relacje w rodzinie, ale bywają również związane wyłącznie z rówieśniczym środowiskiem, zwłaszcza w dobie wszechobecnego Internetu, który zaburza postrzeganie rzeczywistości małoletnim oraz negatywnie wpływa na pracę mózgu dzieci. Problemy występujące w rodzinie narzucają konieczność specjalistycznego wsparcia. Środowiska dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, asystentów rodziny, przedstawicieli oświaty, policji, sądów.

Skuteczna pomoc może być osiągnięta we współpracy z przedstawicielami tych służb, jak również ze środowiskiem lokalnym, Kościołem, związkami wyznaniowymi oraz organizacjami pozarządowymi i przedstawicielami wszelkiego rodzaju instytucji, które mają kontakt z rodziną oraz podejmują działania na jej rzecz. Program Wsparcia Rodziny dla Gminy Skawina na lata 2025-2027 stanowi, zatem sprecyzowany plan wdrożenia działań w zakresie pomocy rodzinom przeżywającym wszelkiego rodzaju trudności oraz spójny i skuteczny system pomocy rodzinom dla dobra lokalnej społeczności.

Praca z rodziną w Centrum Usług Społecznych w Skawinie ma na celu osiągnięcie takiego poziomu stabilizacji życiowej rodziny, który umożliwi jej prawidłowe wychowanie dzieci, a tym samym nie dopuści do ich oddzielenia. Wszelkie działania prowadzone będą przez odpowiednio przygotowaną kadrę, która poprzez współpracę z innymi instytucjami działać będzie na rzecz rodziny z wieloma problemami.

Rozdział 3

Diagnoza środowiska

§ 3

Gmina Skawina jest gminą miejsko-wiejską położoną w bezpośrednim sąsiedztwie stolicy województwa małopolskiego, w południowej części powiatu krakowskiego. Zajmuje powierzchnię 100 km². Od północy gmina sąsiaduje z gminami: Czernichów, Liszki oraz Kraków, od wschodu z gminą Mogilany. Od południa graniczy natomiast z powiatem myślenickim – gminami: Myślenice oraz Sułkowice, a od zachodu z powiatem wadowickim – gminami: Lanckorona Kalwaria Zebrzydowska oraz Brzeźnica.

² Kawula S., Brągiel J., Janke A. „Pedagogika rodziny”, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 1999, s. 493

Gmina Skawina składa się z miasta Skawina oraz 16 sołectw: Borek Szlachecki, Facimiech, Gołuchowice, Grabie, Jaśkowice, Jurczyce, Kopanka, Krzęcin, Ochodza, Polanka Hallera, Pozowice, Radziszów, Rzozów, Wola Radziszowska, Wielkie Drogi i Zelczyna.

Według danych Urzędu Miasta i Gminy w Skawinie, na koniec 2023 roku gminę zamieszkiwały 42 011 osoby, z czego 22 625 osób zamieszkiwało miasto Skawina a 19 386 osób zamieszkiwało obszary wiejskie gminy (16 sołectw). Sołectwami o największej liczbie mieszkańców są: Radziszów (3522 osób), Wola Radziszowska (2465 osób), Rzozów (1693 osób), Krzęcin (1644 osób) oraz Borek Szlachecki (1428 osób). Liczbę małoletnich dzieci w poszczególnych miejscowościach gminy Skawina przedstawia poniższa tabela.

.

Tabela 1. Liczba dzieci w rodzinach w poszczególnych miejscowościach Gminy Skawina w latach 2022 r., 2023 r., 2024 r.

Miejscowość	Liczba dzieci w wieku 0-3 lat			Liczba dzieci w wieku 4-6 lat			Liczba dzieci w wieku 7-12 lat			Liczba dzieci w wieku 13-15 lat			Liczba dzieci w wieku 16-18 lat		
	31.12.2022	31.12.2023	30.06.2024	31.12.2022	31.12.2022	30.06.2024	31.12.2022	31.12.2022	30.06.2024	31.12.2022	31.12.2022	30.06.2024	31.12.2022	31.12.2022	30.06.2024
Skawina	766	698	657	730	726	697	1428	1399	1381	726	754	758	605	630	652
Borek Szlachecki	64	51	46	49	51	55	124	119	122	41	55	57	34	28	28
Facimiech	35	37	36	29	26	29	56	63	58	26	23	25	16	16	18
Gołuchowice	35	28	26	20	25	26	39	40	40	20	17	19	25	29	23
Grabie	26	28	28	11	12	12	38	33	32	11	16	19	16	13	14
Jaśkowice	34	39	41	36	37	35	65	60	61	43	45	37	32	32	37
Jurczyce	39	33	29	23	22	26	54	58	59	22	24	26	16	15	17
Kopanka	37	27	26	37	32	34	58	67	70	49	46	44	33	37	38
Krzęcin	76	79	70	63	62	67	139	139	139	64	68	67	45	46	55
Ochodza	40	28	29	33	38	36	71	68	71	41	41	40	35	37	37
Polanka Hallera	18	20	20	14	10	9	24	25	25	20	18	17	13	17	16
Pozowice	27	28	23	32	26	31	54	53	54	27	24	23	20	33	31
Radziszów	165	137	121	141	146	146	276	291	289	122	117	126	100	111	98

Miejscowość	Liczba dzieci w wieku 0-3 lat			Liczba dzieci w wieku 4-6 lat			Liczba dzieci w wieku 7-12 lat			Liczba dzieci w wieku 13-15 lat			Liczba dzieci w wieku 16-18 lat		
	31.12.2022	31.12.2023	30.06.2024	31.12.2022	31.12.2022	30.06.2024	31.12.2022	31.12.2022	30.06.2024	31.12.2022	31.12.2022	30.06.2024	31.12.2022	31.12.2022	30.06.2024
Rzozów	75	72	74	68	56	58	112	118	116	68	64	68	48	61	60
Wielkie Drogi	52	49	47	41	34	37	101	97	89	53	57	55	30	35	43
Wola Radziszowska	115	103	108	80	82	86	174	185	171	87	96	114	69	67	71
Zelczyna	53	50	46	34	37	43	57	55	54	25	29	28	22	23	22

Źródło: Dane statystyczne, Urząd Stanu Cywilnego M i G Skawina

Edukacja jest związana z wychowaniem i z wykształceniem człowieka we wszystkich fazach rozwojowych. Wychowanie i wykształcenie są ściśle związane z nauką, która odpowiedzialna jest za prawidłowy i zharmonizowany proces edukacji całego społeczeństwa.

Na system oświaty w gminie Skawina składają się: szkoły podstawowe wraz z świetlicami szkolnymi oraz oddziałami przedszkolnymi, przedszkola, szkoły średnie, biblioteki, Poradnia Psychologiczno –Pedagogiczna, Poradnia Psychologiczna dla Dzieci i Młodzieży. W szkołach podstawowych i działających przy nich oddziałach przedszkolnych liczba uczniów w lat 2022 – 2024 utrzymuje się na podobnym poziomie. W 2024 r. można zauważyć wzrost liczby uczniów w Szkołach Podstawowych.

Tabela 2. Placówki edukacyjne Miasta i Gminy Skawina – liczba uczniów uczęszczających Placówki edukacyjne Miasta i Gminy Skawina – liczba uczniów uczęszczających

Placówki Oświatowe	Liczba uczniów		
	Stan na 2022	Stan na 2023	Stan na 2024
Szkoła Podstawowa nr 1	467	392	360
Szkoła Podstawowa nr 2	359	318	310
Szkoła Podstawowa nr 3	275	306	368
Szkoła Podstawowa nr 4	310	296	332
Szkoła Podstawowa nr 6	442	452	507
Zespół Placówek Oświatowych Borek Szlachecki	157	144	161
Szkoła Podstawowa Jaśkowice	85	82	100
Zespół Szkolno-Przedszkolny Krzęcin	248	246	249
Zespół Placówek Oświatowych Kopanka	116	108	110
Szkoła Podstawowa Pozowice	14	14	19
Szkoła Podstawowa w Rzozów	161	150	151
Szkoła Podstawowa Radziszów	443	421	460
Zespół Placówek Oświatowych Wola Radziszowska	231	218	241
Szkoła Podstawowa Wielkie Drogi	156	161	156
Szkoła Podstawowa Zelczyna	211	200	208
razem	3675	3508	3732

Źródło: Dane statystyczne, Centrum Usług Wspólnych Skawina

Tabela 3. Placówki edukacyjne Miasta i Gminy Skawina – liczba uczniów uczęszczających

Przedszkola publiczne	Liczba dzieci		
	2022	2023	2024
Przedszkole nr 1	75	75	74
Przedszkole nr 2	135	134	115
Przedszkole nr 3	161	158	158
Przedszkole nr 5	167	167	167
Przedszkole nr 6	70	70	116
Przedszkole w Radziszowie	73	72	0
Przedszkole w Wielkich Drogach	70	70	70
Przedszkole w Wielkich Drogach oddział Facimiech	50	50	50
Przedszkole w Polance Hallera	50	50	51
Zespół Placówek Oświatowych Borek Szlachecki	101	102	100
Zespół Placówek Oświatowych Borek Szlachecki oddział Skawina, ul. Hallerów	134	134	136
Zespół Placówek Oświatowych Kopanka	50	48	49
Zespół Placówek Oświatowych Wola Radziszowska	130	130	130
razem	1266	1260	1216

Źródło: Dane statystyczne, Centrum Usług Wspólnych Skawina

Tabela 4. Oddziały „O” przy szkołach Podstawowych Miasta i Gminy Skawina – liczba uczęszczających dzieci

Oddziały „O” przy Szkołach Podstawowych	Liczba dzieci		
	2022	2023	2024
Szkoła Podstawowa nr 1 „O”	23	24	24
Szkoła Podstawowa Jaśkowice „O”	12	23	20
Zespół Szkolno-Przedszkolny Krzęcin „O”	35	32	25
Szkoła Podstawowa „Pozowice”	20	16	14
Szkoła Podstawowa Radziszów „O”	24	24	25
Szkoła Podstawowa Rzożów „O”	14	13	10
Szkoła Podstawowa Zelczyna i Ochodza „O”	24	30	30
razem	156	162	148

Źródło: Dane statystyczne, Centrum Usług Wspólnych Skawina

Tabela 5. Żłobki Samorządowe Miasta i Gminy Skawina – liczba uczęszczających dzieci

ŻŁOBEK	Liczba dzieci		
	2022	2023	2024
Żłobek Samorządowy w Skawinie	0	0	40
Oddziały żłobkowe w Przedszkolu nr 6	73	73	73
razem	73	73	113

Źródło: Dane statystyczne, Centrum Usług Wspólnych Skawina

Tabela 6. Placówki Niepubliczne Miasta i Gminy Skawina – liczba uczęszczających dzieci

Placówki niepubliczne		Liczba dzieci		
		2022	2023	2024
Żłobek	Kolorowe Kropki	26	22	27
	Majowa Łąka	27	24	17
	Kinder Planet	0	0	43
Kluby Malucha	Bajkowa Kraina	15	15	15
Punkty przedszkolne	Skawińskie Smyki	19	21	21
	Teraz My	9	10	9
Przedszkola	Parkowe Skrzaty	18	14	11
	ZPI Inkuzja	39	16	11
	Royal	39	45	31
	Royal Baby	20	20	17
	Bajkowa Kraina	18	15	18
	Pod Lasem	43	42	46
	Kinder Planet	0	0	33
	Tęczowe Przedszkole	18	17	0
	Akademia Montessori	25	25	23
	Majowa Łąka	23	27	25
	Katolickie Przedszkole	100	120	124
Szkoły podstawowe	ZIPI Inkuzja	11	20	23
	Szkoła Podstawowa Royal School	34	57	73
	Katolicka Szkoła Podstawowa	333	333	368

Źródło: Dane statystyczne, Centrum Usług Wspólnych Skawina

Z informacji uzyskanych z Centrum Usług Wspólnych w Skawinie wynika, iż w 2024r. na terenie gminy Skawiny funkcjonuje 15 szkół podstawowych, 13 przedszkoli samorządowych oraz 7 oddziałów przedszkolnych „0” przy szkołach podstawowych. Ponadto na terenie gminy Skawina funkcjonują niepubliczne placówki oświatowe, 3 szkoły podstawowe, 11 niepublicznych przedszkoli oraz 3 żłobki, 2 punkty przedszkolne i 1 klub malucha.

Z analizy poniższych danych wynika, że najczęstszymi powodami udzielania pomocy w latach 2022–2024 były: długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo, oraz niepełnosprawność. Liczba rodzin potrzebujących wsparcia z powodu długotrwałej choroby wzrosła z 397 w 2022 r. do 415 w 2024 r., co wskazuje na stale rosnące potrzeby w tym zakresie.

Problem ubóstwa utrzymuje się na wysokim poziomie, choć liczba rodzin objętych wsparciem zmniejszyła się z 280 w 2022 r. do 255 w 2024 r., co może świadczyć o poprawie sytuacji materialnej części mieszkańców. Podobny trend dotyczy bezrobocia, gdzie liczba wspieranych rodzin spadła z 186 w 2022 r. do 132 w 2024 r.

Wzrost odnotowano w przypadkach pomocy związanej z alkoholizmem (z 4 rodzin w 2022 r. do 19 w 2024 r.) oraz przemocą domową, gdzie liczba rodzin zwiększyła się do 5 w 2024 r. Dane wskazują, że niektóre obszary, takie jak uzależnienia i choroby, wymagają większej uwagi i intensywniejszego wsparcia.

Tabela 7. Powody przyznania pomocy przez CUS Skawina w latach 2022-2024

Powody	2022		2023		2024	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
Ubóstwo	280	449	256	416	255	358
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0
Bezdomność	18	18	24	24	24	27
Potrzeba ochrony macierzyństwa W tym wielodzietności	40	197	43	217	14	59
Bezrobocie	186	389	139	272	132	260
Niepełnosprawność	256	374	228	331	252	347
Długotrwała lub ciężka choroba	397	611	374	581	415	597
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	68	232	18	69	27	84
w tym : rodziny niepełne	44	145	9	32	17	51
Rodziny wielodzietne	16	79	9	48	2	9
Przemoc domowa	1	1	1	1	5	16
Alkoholizm	4	4	1	1	19	27

Powody	2022		2023		2024	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu Karnego	13	14	3	6	10	11
Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze	0	0	0	0	0	0

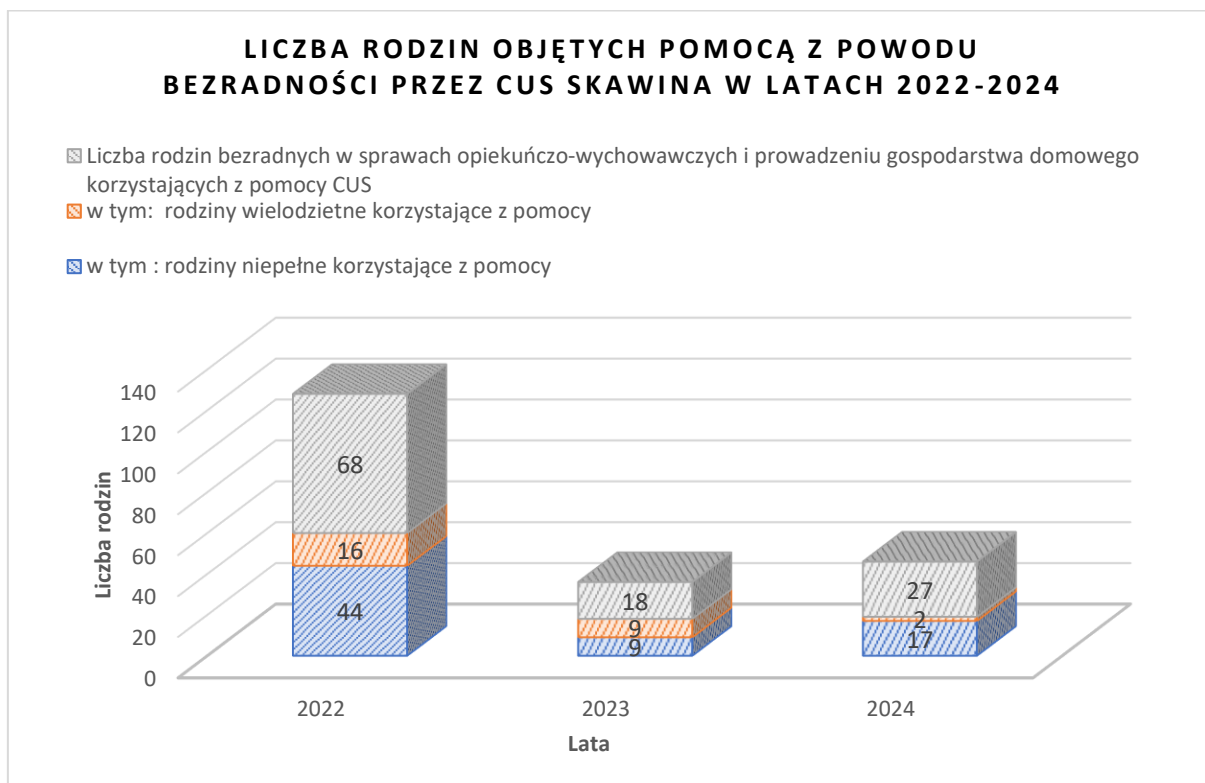
Źródło: Dane statystyczne CUS w Skawinie

Dane zawarte w tabeli pokazują skalę i zmienność potrzeb społecznych rodzin objętych pomocą w latach 2022–2024. W szczególności warto zwrócić uwagę na kategorię: „bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego”, która jest wskaźnikiem niskich kompetencji rodzicielskich oraz trudności w organizacji życia codziennego, często występujących w rodzinach zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W roku 2022 wsparciem z powodu bezradności objęto 68 rodzin (232 osoby). W 2023 r. nastąpił gwałtowny spadek do 18 rodzin (69 osób), jednak w 2024 r. liczba ta ponownie wzrosła do 27 rodzin (84 osoby). Może to świadczyć o przejściowym efekcie działań interwencyjnych i profilaktycznych, ale także o powracającym charakterze trudności, gdy wsparcie systemowe lub indywidualne nie zostało w pełni utrzymane. Szczególnie istotne są dane w podkategoriach: rodziny niepełne - spadek z 44 rodzin w 2022 r. do 9 w 2023 r., a następnie wzrost do 17 w 2024 r. oraz rodziny wielodzietne - jeszcze wyraźniejszy spadek z 16 (2022) do 2 (2024), co może świadczyć o skuteczności wsparcia dedykowanego dużym rodzinom .

Zmniejszenie ogólnej liczby rodzin bezradnych może wynikać z lepszej dostępności edukacji dla rodziców, zwiększenia świadomości dotyczącej wychowania i prowadzenia domu, a także z programów asystentury rodzinnej. Jednak ponowny wzrost w 2024 r. sugeruje potrzebę ciągłego monitorowania sytuacji i wzmacniania kompetencji wychowawczych oraz życiowych rodzin.

Wykres 1. Liczba rodzin objętych pomocą z powodu bezradności przez CUS Skawina w latach 2022-2024

Źródło: Dane statystyczne CUS w Skawinie

Zauważalny jest pozytywny trend zmniejszenia liczby rodzin bezradnych w sprawach opiekuńczo-wychowawczych korzystających z pomocy społecznej, co jest wynikiem poprawy sytuacji materialnej mieszkańców. Mimo to należy podkreślić, że poprawa warunków materialnych nie jest jednoznaczna z eliminacją problemów wychowawczych. Coraz częściej obserwuje się narastające trudności w rodzinach wysokofunkcjonujących, co znajduje odzwierciedlenie w rosnącej liczbie rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny. Te trudności wychowawcze mogą wynikać z przekazywania z pokolenia na pokolenie niewłaściwych wzorców, takich jak lekceważenie norm moralnych, co w efekcie osłabia więzi pomiędzy rodzicami a dziećmi. Biorąc pod uwagę fakt, iż rodzina jest najważniejszym środowiskiem kształtującym osobowość dziecka, CUS koncentruje się na holistycznej pomocy rodzinom zagrożonym wszelkimi kryzysami. Pomoc ta realizowana jest w formie zarówno materialnej, jak i niematerialnej. Współczesna rzeczywistość, dynamicznie zmieniająca się z dnia na dzień, bywa przyczyną niedostosowania społecznego wielu rodzin, nasilając zjawiska destabilizujące procesy wychowawcze i osłabiające autorytet rodziny. Rodziny w gminie Skawina mogą korzystać z szerokiego wachlarza wsparcia oferowanego przez Centrum Usług Społecznych. CUS zapewnia pomoc społeczną, w tym wsparcie pracowników socjalnych i asystentów rodziny, którzy pomagają w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Dzięki zaangażowaniu pracowników Centrum oraz współpracy z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, podmiotami ekonomii społecznej i społecznością lokalną, udało się zrealizować wiele inicjatyw, które znacząco wpłynęły na poprawę jakości życia mieszkańców naszej

gminy. Działania są skierowane na rozwiązywanie problemów społecznych, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i wspieranie aktywności społecznej. Centrum Usług Społecznych w Skawinie świadczy specjalistyczne wsparcie dla mieszkańców gminy Skawina w zakresie: psychologów, terapeutów uzależnień, prawnika, mediatora, seksuologa, wsparcia dla rodzin i par będących w kryzysie. Mając na celu zwiększenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców i opiekunów systematycznie realizowany jest program „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”. Wszystkie te działania mają fundamentalne znaczenie dla wyznaczania kierunków niezbędnych przemian w rodzinach i społeczności lokalnej.

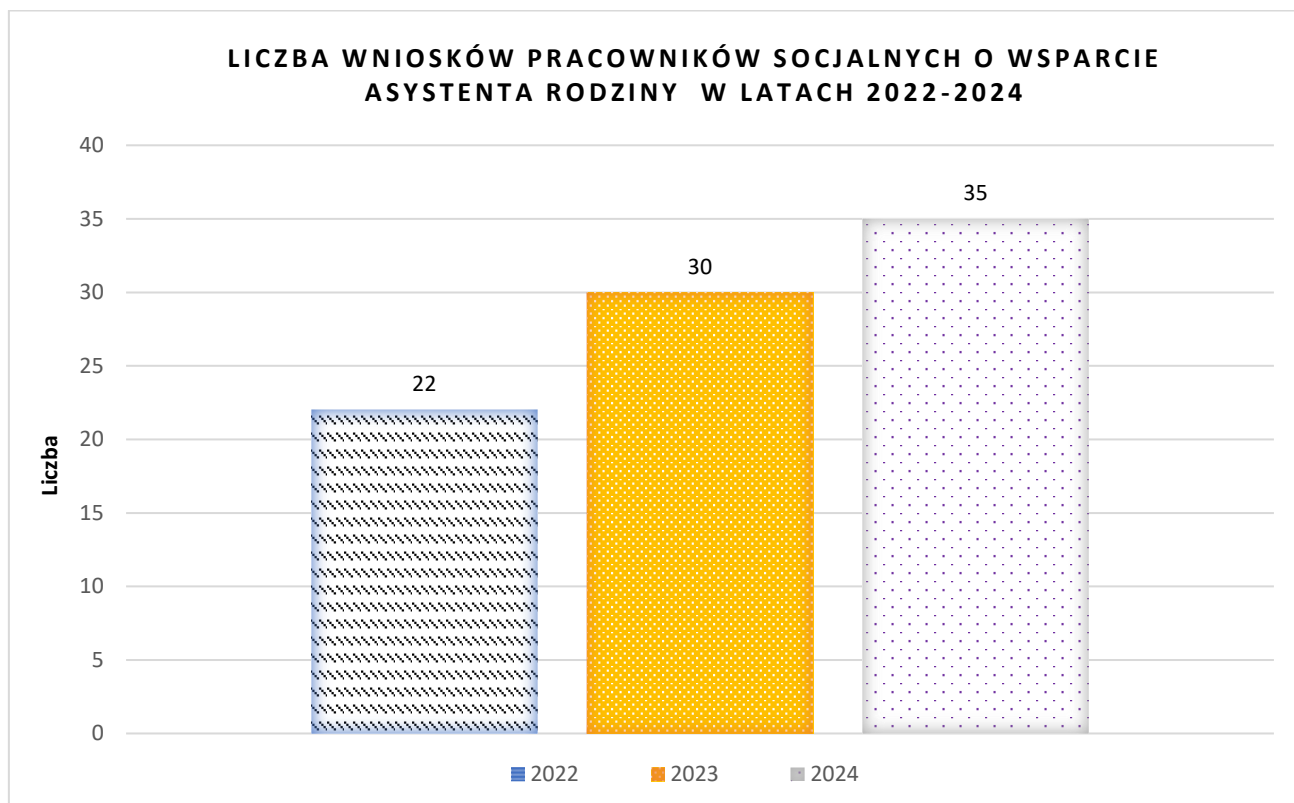
Centrum Usług Społecznych w Skawinie zostało wyznaczone jako jednostka realizująca zadania wynikające z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2025 r. poz. 49) zgodnie z Uchwałą nr XIV/178/2011 Rady Miejskiej w Skawinie z dnia 28 grudnia 2011 roku w sprawie wyznaczenia podmiotu właściwego do realizacji zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny.

W ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zapisany został obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Ważnym zadaniem zapisanym w cytowanej wyżej ustawie jest zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych wsparcia asystenta rodziny. Pomoc w postaci asystenta rodziny pozwala wzmocniać rodziny w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych i zapobiega umieszczaniu dzieci poza rodziną, w pieczy zastępczej. Zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku, gdy Centrum Usług Społecznych podejmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza rodzinny wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej. Po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego i dokonaniu analizy sytuacji rodzinnej, pracownik socjalny, jeżeli uzna za zasadne, występuje do Dyrektora Centrum z wnioskiem o przydzielenie rodzinie pomocy w formie asystenta rodziny.

W 2022 roku pracownicy socjalni występowali z wnioskiem do Dyrektora o przydzielenie asystenta rodziny w 22 przypadkach. Natomiast w 2023 roku pracownicy socjalni występowali z wnioskiem o przydzielenie asystenta rodziny w 30 przypadkach, a w 2024 roku występowali z wnioskiem aż 35 razy. Po otrzymaniu wniosków Dyrektor CUS każdorazowo przydzielał rodzinie wsparcie asystenta.

Z powyższych danych wynika, że na terenie gminy na przestrzeni lat 2022-2024 odnotowuje się wzrost rodzin wymagających wsparcia asystenta rodziny, co zostało przedstawione na poniższym wykresie.

Wykres 2. Liczba wniosków pracowników socjalnych o wsparcie asystenta rodziny w latach 2022-2024

Źródło: Dane statystyczne CUS w Skawinie

Asystent rodziny ma na celu pracę z rodziną w problemach nie tylko wychowawczych, lecz także w sprawach codziennych. Realizowana przez niego pomoc polega na wsparciu w przezwyciężeniu trudności, w poprawie sytuacji życiowej, by w przyszłości rodzina samodzielnie pokonywała własne problemy. Współpraca z rodziną oparta jest o plan pracy, który z założenia jest długofalowy. Asystent rodziny pracuje z nią średnio przez 2–3 lata, w zależności od potrzeb. Jeżeli rodzina nie wykazuje chęci i zaangażowania we współpracę z nim, możliwe jest podjęcie decyzji o wcześniejszym jej zakończeniu. Wówczas o sytuacji rodziny informowany jest Sąd Rodzinny.

Zadania asystenta rodziny określone są w art. 15 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do których w szczególności należą: opracowanie i realizacja określonego planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny; pomoc w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego; udzielenie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, a także problemów wychowawczych; motywowanie rodziny do podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz wspieranie aktywności społecznej rodzin; pomoc w poszukiwaniu pracy zarobkowej i jej utrzymaniu; współpraca z rodziną zastępczą, rodzinnym domem dziecka, placówką opiekuńczo-wychowawczą, w których umieszczono dziecko z rodziny przeżywającej trudności; udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych; podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia

bezpieczeństwa dzieci i rodzin; prowadzenie dokumentacji, która dotyczy pracy z rodziną, dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, ale również monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną; sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach. Asystent rodziny pełni w środowiskach rodzinnych wiele ról, m.in. jest rzecznikiem rodziny, mediatorem rodziny i w rodzinie, konsultantem, superwizorem, doradcą. Zadaniem asystentów jest kierowanie procesem zmiany postaw życiowych wszystkich członków rodziny. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną za jej zgodą i z jej aktywnym udziałem, motywując rodzinę do aktywnego współdziałania w realizacji planu pracy z rodziną, określa wraz z rodziną sposób wyjścia z trudnej sytuacji, ustala słabe i mocne strony rodziny, rodzaj i kolejność podejmowanych działań. Idea pracy asystenta daje nadzieję na większą skuteczność pracy z rodziną, praca socjalna w zwykłym trybie.

Asystent rodziny bezpośrednio świadczy usługi rodzinom przeżywającym trudności i pomaga w dotarciu do usług oferowanych przez system wsparcia. Praca asystenta rodziny obejmuje następujące obszary:

- **obszar umiejętności opiekuńczo- wychowawczych** (podnoszenie, wzmacnianie kompetencji opiekuńczo- wychowawczych rodzin, proponowanie udziału w szkołach dla rodziców, kierowanie na terapię, współpraca z Poradnią Psychologiczno- Pedagogiczną, współpraca ze szkołami, przedszkolami, świetlicami, placówkami),
- **obszar formalno- prawny** (pomoc w uzyskaniu dokumentów, pomoc w przygotowaniu pism urzędowych: wniosków, podań, pozwów sądowych),
- **obszar zawodowy** (motywowanie do rejestracji w Powiatowym Urzędzie Pracy, pomoc w napisaniu CV, listów motywacyjnych, motywowanie do podjęcia pracy, dostarczanie ofert pracy, nauka pozyskiwania ofert pracy: Internet, prasa, PUP, trening prezentacji rozmów kwalifikacyjnych),
- **obszar finansowy** (pomoc, udzielanie informacji o przysługujących rodzinom uprawnieniach: zasiłki, renty, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, ale także nauka zarządzania budżetem domowy, planowanie wydatków, kontrola finansów),
- **obszar zdrowia** (motywowanie do posiadania ubezpieczenia, motywowanie do dbania o zdrowie, pomoc w ustalaniu terminów wizyt, prowadzenie monitoringów wizyt, towarzyszenie w trakcie wizyt lekarskich, współpraca z służbą zdrowia, pomoc w pozyskiwaniu orzeczeń o stanie zdrowia, monitorowanie i motywowanie do regularnego kontrolowania stanu zdrowia wszystkich domowników a przede wszystkim dzieci – szczepienia zgodne z kalendarzem szczepień, bilanse, przeglądy stomatologiczne),
- **obszar mieszkaniowy** (poprawa sytuacji mieszkaniowej poprzez: udzielenie pomocy w kwestiach oczekiwania na przydział mieszkania socjalnego, pomoc w wynajęciu mieszkań, motywowanie do poprawy warunków mieszkaniowych, dbałości o estetykę mieszkań).

Tabela 8. Liczba rodzin objętych asystenturą, przeciętny czas współpracy oraz przyczyny zakończenia współpracy z asystentem w latach 2022-2024

Rok			Stan na 31.12.2022	Stan na 31.12.2023	Stan na 30.06.2024
Liczba rodzin, które korzystały z asystentury	ogółem		51	66	69
	w tym	zobowiązane przez Sąd	7	8	8
Przeciętny czas pracy asystenta rodziną			16 miesięcy	13 miesięcy	17 miesięcy
Liczba rodzin z którymi asystent zakończył współpracę	w tym	Ze względu na osiągnięcie celu	8	10	14
		Ze względu na zaprzestanie współpracy rodziny z asystentem	6	16	13
		Ze względu na brak efektów	0	0	1
		inne	2	3	2
	ogółem		16	29	30

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych CUS Skawina

Dokonując analizy danych w tabeli, można zauważyć wzrost zainteresowania wsparciem asystenta rodziny. Jednocześnie odnotowuje się coraz większą potrzebę obejmowania rodzin tym rodzajem pomocy, co wskazuje na narastającą bezradność w kwestiach wychowawczych. Bezradność ta wynika między innymi ze zmiany stylu życia rodziców, rosnącego wpływu Internetu i mediów społecznościowych na codzienne funkcjonowanie rodzin, a także braku efektywnej komunikacji między rodzicami i dziećmi. Coraz częściej obserwuje się także brak czasu spędzanego wspólnie przez członków rodziny, co dodatkowo osłabia relacje i utrudnia radzenie sobie z problemami wychowawczymi. Sytuacja ta sugeruje, że praca asystenta rodziny stanowi kluczowy element wspierania rodzin, szczególnie w obliczu rosnącego zapotrzebowania na tego rodzaju pomoc wśród mieszkańców gminy Skawina na przestrzeni lat 2022–2024.

Powołanie instytucji asystenta rodziny jest jednym z elementów spójnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną. Asystent rodziny jest jednym z narzędzi pracy z rodziną, w której wystąpiły zaburzenia w funkcjonowaniu, powodujące różne dysfunkcje, takie jak uzależnienia, przemoc, zaniedbanie, bezradność, mogące prowadzić do konieczności objęcia dzieci pieczą zastępczą. W przypadku niemożności zapewnienia opieki i prawidłowego wychowania dziecka przez rodzinę biologiczną powiat zapewnia pieczę zastępczą w rodzinie zastępczej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej. Zadaniem gminy natomiast jest współfinansowanie pobytu dziecka w wyżej wskazanych formach pieczy zastępczej.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby dzieci z terenu gminy Skawina umieszczonych w pieczy zastępczej.

Tabela 9. Szacunkowa liczba dzieci z terenu gminy Skawina umieszczonych w pieczy zastępczej w latach 2022-2024

Wyszczególnienie			2022	2023	2024
Liczba dzieci z Gminy Skawina umieszczonych w pieczy zastępczej	Ogółem		7	12	14
	w tym	Liczba dzieci mieszczonych w rodzinach zastępczych spokrewnionych	3	6	6
		Liczba dzieci mieszczonych w rodzinach zastępczych zawodowych	2	1	4
		Liczba dzieci mieszczonych w rodzinach zastępczych niezawodowych	0	0	0
		Liczba dzieci mieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej	2	5	4
Liczba dzieci, które opuściły pieczę zastępczą			6	5	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań CUS

Z analizy powyższych danych wynika, że liczba dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych wykazuje tendencję wzrostową. Dlatego kluczowe jest podejmowanie działań mających na celu zapobieganie takim sytuacjom oraz systematyczne ograniczanie tego problemu. Niezwykle ważne są działania prewencyjne i profilaktyczne, które wspierają rodziny w trudnych momentach, zanim konieczne stanie się umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej.

Równocześnie istotnym elementem wsparcia jest praca na rzecz reintegracji rodzin biologicznych, co obejmuje intensywną pracę socjalną oraz zaangażowanie asystentów rodziny. Dzięki temu możliwe jest wspieranie rodzin w przezwyciężaniu kryzysów i stwarzanie warunków, które umożliwiają powrót dzieci do rodzin biologicznych. Rosnąca liczba dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej podkreśla konieczność wzmocnienia tych działań i dostosowania ich do potrzeb mieszkańców. W ustawie o pomocy społecznej zapisano w art. 2.1 „Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości” oraz art. 3.2 „Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom, których mowa w art. 2 ust. 1, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem”.³

Praca socjalna to interdyscyplinarna działalność mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie

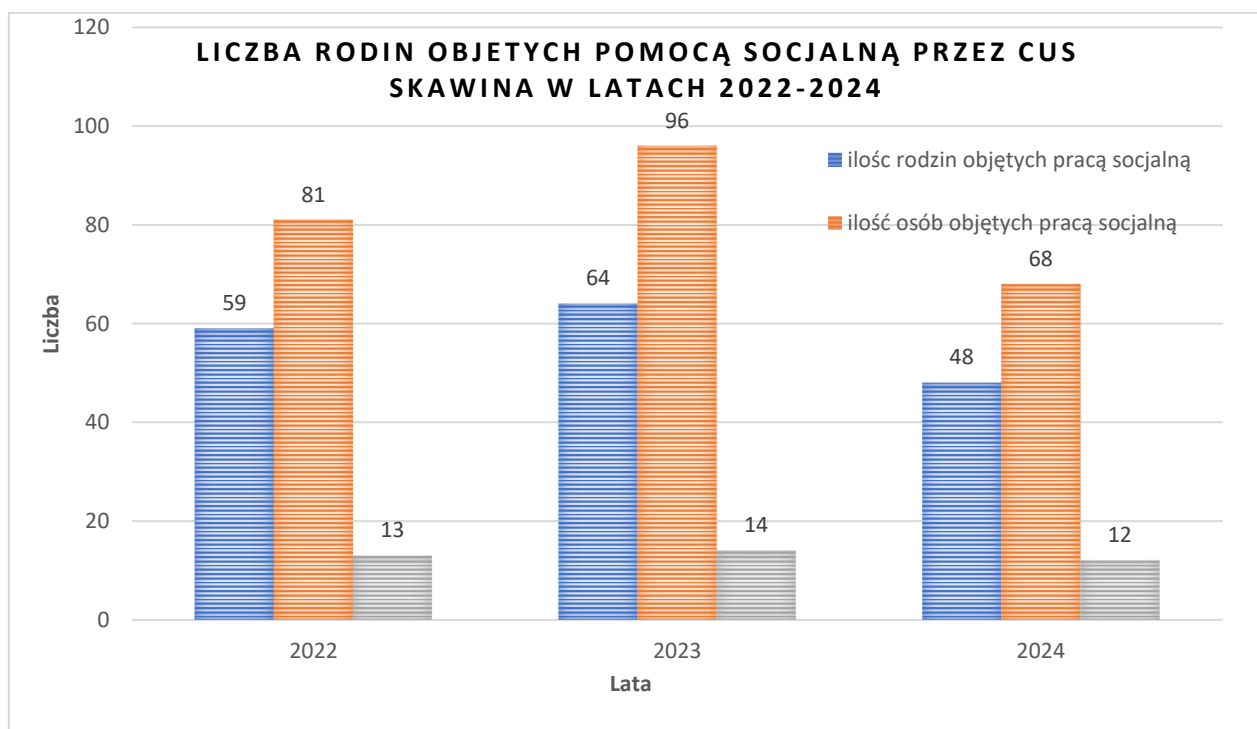
³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej

odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym, jak również na rzecz zapobiegania pogorszeniu się ich sytuacji. Celem pracy socjalnej jest umożliwienie, wspieranie lub wywołanie zmiany sposobu funkcjonowania osoby i rodziny oraz jej otoczenia, a także wzmacnianie potencjału osób i rodzin do przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych.

Pracownicy socjalni wpływają na zmianę życia indywidualnych osób oraz rodzin, którym służą w przypadku nagłej sytuacji kryzysowej jak i codziennych, osobistych problemach. Pracownik socjalny często pełni funkcję „pogotowia ratunkowego” będąc po części prawnikiem, pedagogiem, psychologiem, pielęgniarzką, doradcą czy po prostu cierpliwym słuchaczem. Praca socjalna jest ukierunkowana na przywrócenie utraconej zdolności samodzielnego funkcjonowania osoby lub rodziny. To działalność ułatwiająca jednostkom, grupom, środowiskom adaptację w zmieniających się warunkach życia. Jej ostatecznym celem jest umożliwienie osobom i rodzinom kierowania własnym postępowaniem oraz zdobycie niezależności w zabezpieczeniu warunków niezbędnych do egzystencji godnej człowieka. Najczęstsze działania pracowników socjalnych w ramach pracy socjalnej realizowane są w obszarze: mieszkaniowym, zawodowym, ekonomicznym, zdrowotnym, rodzinnym, opiekuńczo-wychowawczym, formalno-prawnym.

W 2024 r. objęto pracą socjalną 48 środowisk tj. 68 osób w tym 12 dzieci, a 2023 r. objęto pracą socjalną 64 środowiska tj. 96 osób w tym 14 dzieci. Natomiast w 2022 r. objęto pracą socjalną 59 środowisk tj. 81 osób w tym 13 dzieci.

Wykres 3. Liczba rodzin objętych pracą socjalną przez CUS Skawina w latach 2022-2024

Źródło: Opracowanie własne CUS Skawina

Z analizy powyższych danych wynika, że liczba środowisk objętych wsparciem zmniejszyła się zarówno w porównaniu z 2023r., jak i 2022r., co wynika z bardziej efektywnych działań pracowników socjalnych, większej świadomości osób objętych wsparciem oraz rozbudowanego zaplecza pomocowego na terenie gminy Skawina. Liczba dzieci objętych wsparciem w latach 2022–2024 była stosunkowo stabilna, wahała się między 12 a 14. Może to świadczyć o priorytetowym traktowaniu dzieci w ramach działań pomocowych. Chociaż liczba środowisk i osób spadła w 2024 r. w stosunku do 2023 r., pozostaje ona wyższa niż w 2022 r., co potwierdza utrzymywanie relatywnie wysokiego poziomu wsparcia w porównaniu z początkowym okresem. Podsumowując, zmniejszenie liczby środowisk objętych pracą socjalną w 2024 r. odzwierciedla bardziej świadomą współpracę osób korzystających z pomocy oraz efektywne zaangażowanie pracowników socjalnych w gminie Skawina.

Rodziny wielodzietne od 2014r. w Gminie Skawina mogą korzystać z ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny. Przysługuje niezależnie od dochodu rodzinom, z co najmniej trójką dzieci:

- w wieku do ukończenia 18 roku życia,
- w wieku do ukończenia 25 roku życia, w przypadku, gdy dziecko uczy się w szkole lub w szkole wyższej,
- bez ograniczeń wiekowych, w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Tabela 10. Karta Dużej Rodziny wydana w gminie Skawina na przestrzeni lat 2022-2024

Karta Dużej Rodziny	2022	2023	2024
Liczba rodzin, którym wydano Ogólnopolską Kartę Dużej Rodziny	549	497	137
Liczba członków rodzin, którym wydano Ogólnopolską Kartę Dużej Rodziny	1111	1013	382
w tym rodziców	807	800	226
w tym dzieci	213	213	156

Źródło: Dane statystyczne CUS w Skawinie

Jak wynika z powyższej tabeli w 2024r. widoczny jest duży spadek rodzin, którym wydano Ogólnopolską Kartę Dużej Rodziny w porównaniu do lat 2022 – 2023. Liczba rodzin, którym wydano Ogólnopolską Kartę Dużej Rodziny w 2022r., wynosiła 549. W 2023r. liczba ta zmniejszyła się do 492, co wynikało ze zmiany profilu wnioskodawców. W poprzednich latach wnioski o wydanie karty składali głównie rodzice dzieci pełnoletnich, natomiast w 2024r. większość osób ubiegających się o kartę to rodzice dzieci niepełnoletnich. Taka zmiana profilu wnioskodawców wpłynęła na odnotowany zasadniczy spadek liczby wydanych kart.

Rozdział 4

Przemoc w rodzinie – Procedura „Niebieskie Karty”

§ 4

Jednym z najpoważniejszych problemów społecznych widocznych w różnorodnych środowiskach, choć często ukrywanym, jest przemoc. Jest to zjawisko powszechne, znane każdemu, widoczne w telewizji, prasie, czy mediach społecznościowych, ale również i zjawisko wielowymiarowe, dotyczące różnych kategorii osób: dzieci, kobiet, mężczyzn, seniorów, osób z niepełnosprawnościami oraz cudzoziemców.

Procedura „Niebieskiej Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Interdyscyplinarne podejście do realizacji procedury „Niebieskie Karty” ma na celu zintensyfikowanie działań wszystkich służb na rzecz poprawy sytuacji osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Celem procedury Niebieskiej Karty jest dokumentowanie i zapobieganie występowaniu przemocy domowej. Przemoc domowa może być skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie, dlatego tak istotne jest przeciwdziałanie przemocy oraz tworzenie interdyscyplinarnego systemu pomocy osobom krzywdzonym.

Centrum Usług Społecznych w Skawinie realizuje zadania wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz prowadzi obsługę administracyjną Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Skawinie.

Tabela 11. Procedura „Niebieskie Karty”

Rok	Liczba założonych Niebieskich Kart	Liczba procedur Niebieskie Karty kontynuowanych z poprzednich lat	Liczba odbytych grup diagnostyczno-pomocowych	Liczba rodzin objętych procedurą
2022	62	44	478	106
2023	91	36	492	126
2024	120	59	736	150

Źródło: Opracowanie własne CUS Skawina

Dane wskazują na systematyczny wzrost liczby założonych Niebieskich Kart, od 62 w 2022 r., przez 91 w 2023 r., aż do 120 w 2024 r. Równocześnie wzrosła liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty, co pokazuje większe zaangażowanie w identyfikację i interwencję w przypadkach przemocy domowej. Wzrost liczby procedur kontynuowanych z poprzednich lat (z 36 w 2023 r. do 59 w 2024 r.) świadczy o długotrwałym charakterze wsparcia i monitorowania sytuacji rodzin objętych przemocą. Liczba odbytych grup diagnostyczno-pomocowych wzrosła znacznie, z 478 w 2022 r. do 736 w 2024 r., co wskazuje na intensyfikację działań profilaktycznych i pomocowych skierowanych do osób dotkniętych przemocą. Powyższe wyniki podkreślają konieczność dalszego uświadamiania społeczności na temat możliwości wsparcia w ramach procedury Niebieskiej Karty oraz kontynuowania działań na rzecz rodzin. Szczególną uwagę należy zwrócić na rozwój programów

edukacyjnych i pomocowych, które mogłyby skuteczniej zapobiegać eskalacji przemocy w środowiskach objętych wsparciem.

Rozdział 5

Rodzina Wspierająca

§ 5

Sposobem wsparcia rodziny problemowej, wymagającej przezwyciężenia kryzysu, jest zapewnienie jej pomocy poprzez rodzinę wspierającą. Zadaniem takiej rodziny jest pomoc w opiece oraz wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego czy kształtowaniu czy wypełnianiu podstawowych ról społecznych, przy współpracy z asystentem rodziny.

Formy pracy rodziny wspierającej a raczej współpracy mogą być bardzo różnorodne, uzależnione są przede wszystkim od uzgodnień między zainteresowanymi rodzinami oraz zależą od pomysłowości jak i inicjatywy osób bezpośrednio zainteresowanych. Udzielane w tej postaci wsparcie daje możliwość dzielenia się doświadczeniem oraz pozytywnym przykładem. Rodzina powołana do pełnienia funkcji Rodziny wspierającej może pochodzić z bezpośredniego otoczenia. Ustanawia ją Burmistrz właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej po uzyskaniu pozytywnej opinii Dyrektora Centrum Usług Społecznych, wydanej na podstawie przeprowadzonego rodzinnego wywiadu środowiskowego. Brak jednak jest chętnych do pełnienia takich ról.

Centrum Usług Społecznych podejmować będzie działania mające na celu:

- pozyskanie rodzin do pełnienia funkcji rodziny wspierającej,
- promowanie i upowszechnianie wsparcia udzielanego przez rodziny wspierające – kampania informacyjna (plakaty, ulotki, informacja na stronie CUS). Rodziny chętne do pełnienia funkcji rodziny wspierającej mogą zgłaszać swoją kandydaturę do Centrum Usług Społecznych w Skawinie.

Rozdział 6

Analiza SWOT

§ 6

Analiza SWOT to technika służąca do porządkowania i analizy informacji. Jest stosowana jako uniwersalne narzędzie analizy, pozwala wykorzystać zgromadzone informacje do opracowania strategii działania opartej na silnych stronach i szansach, przy jednoczesnym eliminowaniu bądź ograniczaniu słabych stron i zagrożeń. Analiza tych czynników pozwala na ocenę, jaki typ działań jest najbardziej użyteczny w osiągnięciu założonych celów. Jakościowa analiza gminnego systemu wspierania rodziny oraz prawdopodobnej przyszłej sytuacji pozwala na ukierunkowanie działań w ten sposób, by sprzyjały one osiągnięciu założonego celu.

Tabela 12. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
▪ obowiązujące strategie, programy i akty prawne dla Gminy Skawina ▪ położenie gminy, ▪ dobrze funkcjonujący CUS w Skawinie, ▪ współpraca instytucji działających na rzecz rodziny, ▪ dostępność instytucji pomocowych na terenie Gminy; ▪ działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, ▪ działalność Interdyscyplinarnego Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Domowej, ▪ działalność Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej, ▪ działalność Poradni Psychologicznej dla Dzieci i Młodzieży ▪ działalność Centrum Zdrowia Psychicznego ▪ wykształcona i doświadczona kadra pomocy społecznej i oświaty, działająca na rzecz dzieci i rodziny, ▪ dostęp do poradnictwa specjalistycznego, ▪ dostępna oferta profilaktyczno - edukacyjna placówek oświatowych działających na terenie Gminy Skawina, ▪ dostępna oferta zajęć pozalekcyjnych oferowanych przez szkołę, placówkę „Siemacha” ▪ działalność lokalnych stowarzyszeń i organizacji pozarządowych, ▪ oferta programowa CKiS, Biblioteki Miejskiej, placówki „ Siemacha” skierowana do dzieci i młodzieży, ▪ rozbudowane zaplecze sportowe, ▪ możliwość korzystania mieszkańców gminy Skawina z Karty Dużej Rodziny, ▪ dobra sytuacja na rynku pracy, ▪ dobra komunikacja z miastem Kraków (PKP, MPK)	▪ niewystarczająca współpraca instytucji w zakresie wsparcia rodziny, ▪ niski poziom świadomego rodzicielstwa, ▪ brak rodzin wspierających, ▪ niedostateczna wiedza mieszkańców gminy na temat form wsparcia i instytucji działających na rzecz pomocy dziecku i rodzinie, ▪ niski poziom aktywności klientów pomocy społecznej w zakresie wykorzystania własnych zasobów i możliwości w przewyżnianiu sytuacji kryzysowej, ▪ niska motywacja do podjęcia działań zmierzających do zmiany i poprawy sytuacji u osób wymagających wsparcia, ▪ przerzucenie całkowitej odpowiedzialności za wychowanie dziecka na szkołę i/lub inne instytucje, ▪ wyuczona bezradność i roszczeniowość, ▪ bierna postawa rodziców wobec problemów występujących w rodzinie, ▪ zjawisko alkoholizmu, ▪ wzrost ilości zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży, ▪ przemoc domowa,

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
▪ działalność Ośrodka Kuratorskiego - pomoc dzieciom zagrożonym demoralizacją	
SZANSE	ZAGROŻENIA
▪ rozwój innowacyjnych metod wsparcia rodziny w pracy asystenta rodziny oraz pracownika socjalnego ▪ wprowadzanie środowiskowego modelu pracy socjalnej, ▪ ustawiczne szkolenia osób pracujących na rzecz rodziny, ▪ grupy wsparcia działające na terenie gminy, ▪ wykorzystanie potencjału i zasobów organizacji pozarządowych, ▪ możliwość pozyskiwania środków finansowych z konkursów ogłaszanych przez MRPiPS, konkursów w ramach programu wspierania jednostek samorządu terytorialnego w budowaniu lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną oraz środków z funduszy europejskich, ▪ skuteczna i trafna diagnoza problemów dotyczących rodziny oraz analiza dynamiki rozwoju pojawiających się problemów społecznych, ▪ rozwój wolontariatu, ▪ wzrost zaangażowania społeczności lokalnej w działania na rzecz dziecka i rodziny, ▪ promocja działalności rodzin wspierających, ▪ rozwój wsparcia całodobowego	▪ dalsze utrwalanie się zjawisk negatywnych w sferze społecznej, ▪ zanik więzi i tradycji rodzinnych, rozpad rodziny, ▪ zaniedbanie emocjonalne dziecka, upadek autorytetów, ▪ brak czasu rodziców dla dzieci, ▪ zmiana funkcji pełnionych przez rodzinę, ▪ niski poziom wiedzy na temat świadomego rodzicielstwa, ▪ zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców, ▪ brak wystarczającej wiedzy nt. nowych uzależnień i cyberprzemocy, ▪ wzrost kosztów utrzymania rodziny, ▪ przerzucenie całkowitej odpowiedzialności za wychowanie dziecka na szkołę i/lub inne instytucje, ▪ przerzucanie odpowiedzialności za losy rodziny na instytucje, ▪ brak świadomości na temat groźących dziecku niebezpieczeństw, ▪ brak zainteresowania rodziców sposobem spędzania czasu wolnego przez dziecko, ▪ rosnąca ilość dzieci i młodzieży używających środków psychoaktywnych, ▪ wzrost agresji wśród dzieci i młodzieży, ▪ przemoc, ▪ wypalenie zawodowe pracowników socjalnych i asystentów rodziny

Źródło: Opracowanie własne CUS Skawina

Rozdział 7
Cele programu i adresaci
§ 7

Cel główny:

Celem głównym Programu jest rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin w gminie Skawina, sprzyjających prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rodzin przejawiających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Cele szczegółowe:

1. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej.
2. Wsparcie rodzin z dziećmi w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
3. Podnoszenie jakości oraz efektywności usług na rzecz wspierania rodziny.
4. Zapobieganie umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej z rodziny zagrożonej kryzysem, podejmowanie działań na rzecz powrotu dzieci już umieszczonych w pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.
5. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb socjalno - bytowych rodzin.

Rozdział 8
Działania programowe
§ 8

Tabela 13. Działania programowe

Cel szczegółowy nr 1 Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej				
Działanie planowane do realizacji	Rezultaty działań	Realizatorzy i Partnerzy	Termin realizacji	wskaźniki
Działania na rzecz integracji rodzinnej, wspieranie aktywności społecznej rodzin poprzez prowadzenie pracy socjalnej z wykorzystaniem zasobów rodziny i środowiska lokalnego	Zwiększenie integracji rodzin, poprawa relacji społecznych.	Centrum Usług Społecznych w Skawinie - pracownik socjalny, asystent rodziny	2025-2027 zadanie ciągłe	liczba rodzin objętych wsparciem.
Diagnoza sytuacji rodziny oraz przyczyn kryzysu w rodzinie	Identyfikacja problemów rodzin	Centrum Usług Społecznych w Skawinie -	2025-2027	Liczba przeprowadzonych diagnoz.

Cel szczegółowy nr 1 Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej				
		pracownik socjalny, asystent rodziny	zadanie ciągłe	
Działania edukacyjne na rzecz rodziców mające na celu poprawę świadomości rodzicielskich	Poprawa kompetencji rodzicielskich.	Centrum Usług Społecznych w Skawinie, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	2025-2027 zadanie ciągłe	Liczba warsztatów, liczba uczestników
Udzielanie pomocy w zakresie zdobywania umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego	Zwiększenie samodzielności rodzin	Centrum Usług Społecznych w Skawinie - pracownik socjalny, asystent rodziny	2025-2027 zadanie ciągłe	Liczba rodzin objętych wsparciem
Objęcie rodziny wsparciem asystenta rodziny	Zwiększenie skuteczności wsparcia rodzin	Centrum Usług Społecznych w Skawinie - pracownik socjalny, asystent rodziny	2025-2027 zadanie ciągłe	Liczba rodzin objętych asystenturą
Udzielanie rodzinom pomocy specjalistycznej w tym m.in.: prawnej i psychologicznej, psychiatrycznej	Zwiększenie dostępu do usług specjalistycznych	Centrum Usług Społecznych w Skawinie, placówki oświatowe, Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Poradnia Psychologiczna dla Dzieci i Młodzieży w Skawinie	2025-2027 zadanie ciągłe	liczba osób, które skorzystały z konsultacji, liczba porad
Udzielanie wsparcia dzieciom poprzez udział	Poprawa funkcjonowania dzieci	Centrum Usług Społecznych w Skawinie,	2025-2027	Liczba dzieci objętych

Cel szczegółowy nr 1 Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej				
w zajęciach placówek wsparcia dziennego	w środowisku społecznym	Placówka wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży „SIEMACHA Spot Skawina”	zadanie ciągłe	wsparciem, liczba zajęć
Cel szczegółowy nr 2 Podnoszenie jakości oraz efektywności usług na rzecz wspierania rodziny.				
Działanie/zadanie planowane do realizacji	Rezultaty działań	Realizatorzy i Partnerzy	Termin realizacji	wskaźniki
Umożliwienie asystentom rodziny oraz pracownikom socjalnym korzystania ze szkoleń i superwizji	Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników	Centrum Usług Społecznych w Skawinie, Zespół Interdyscyplinarny	2025-2027 zadanie ciągłe	Liczba zrealizowanych szkoleń, liczba uczestników
Pozyskiwanie rodzin wspierających do współpracy z rodzinami obciążonymi trudnościami w prawidłowym funkcjonowaniu	Wzrost liczby rodzin wspierających	Centrum Usług Społecznych w Skawinie,	2025-2027 zadanie ciągłe	Liczba rodzin wspierających
Współpraca z zespołem interdyscyplinarnym, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami na rzecz rodziny dotkniętej przemocą	Zwiększenie efektywności pomocy rodzinom dotkniętym przemocą	Centrum Usług Społecznych w Skawinie, Zespół Interdyscyplinarny, placówki oświatowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policja	2025-2027 zadanie ciągłe	Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskie Karty
Współpraca z organizacjami pozarządowymi i kościelnymi oraz instytucjami	Zwiększenie skoordynowanych działań na rzecz rodzin	Urząd Miasta i Gminy Skawina, Centrum Usług Społecznych w Skawinie, Placówka wsparcia	2025-2027 zadanie ciągłe	Liczba podpisanych umów o współpracy, liczba wspólnych inicjatyw

Cel szczegółowy nr 1 Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej				
zajmującymi się pomocą dziecku i rodzinie		dziennego dla dzieci i młodzieży SIEMACHA Spot Skawina, Placówki Oświatowe, organizacje pozarządowe		
Realizowanie przez placówki oświatowe programów profilaktycznych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży	Zmniejszenie ryzyka dysfunkcji społecznych wśród dzieci	Centrum Usług Społecznych w Skawinie, placówki oświatowe	2025-2027 zadanie ciągłe	Liczba programów zrealizowanych w placówkach oświatowych
Cel szczegółowy nr 3 Wsparcie rodzin z dziećmi w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.				
Działanie/zadanie planowane do realizacji	Rezultaty działań	Realizatorzy i Partnerzy	Termin realizacji	wskaźniki
Promowanie i wspieranie działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży	Zwiększenie dostępności edukacji dla dzieci i młodzieży	Urząd Miasta i Gminy Skawina, Centrum Usług Społecznych w Skawinie, Placówka wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży SIEMACHA Spot Skawina, Placówki Oświatowe, organizacje pozarządowe	2025-2027 zadanie ciągłe	Liczba dzieci objętych wsparciem, liczba zrealizowanych zajęć
Organizowanie wydarzeń o charakterze integrującym rodziny	Wzrost integracji rodzin	Urząd Miasta i Gminy Skawina, Centrum Usług Społecznych w Skawinie	2025-2027 zadanie ciągłe	Liczba zorganizowanych wydarzeń

Cel szczegółowy nr 1 Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej				
Prowadzenie i rozwój placówki wsparcia dziennego	Zapewnienie dzieciom miejsca do rozwoju i nauki	Urząd Miasta i Gminy Skawina, Centrum Usług Społecznych w Skawinie, Placówka wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży SIEMACHA Spot Skawina	2025-2027 zadanie ciągłe	Liczba dzieci uczęszczających do placówki, liczba zajęć realizowanych w placówce
Realizacja rządowego programu dla rodzin wielodzietnych „Karta Dużej Rodziny”	Zwiększenie dostępu rodzin wielodzietnych do ulg i wsparcia	Centrum Usług Społecznych w Skawinie	2025-2027 zadanie ciągłe	Liczba wydanych kart, liczba rodzin korzystających z programu
Prowadzenie grup wsparcia i samopomocy	Wzmocnienie relacji między rodzinami i wsparcie samopomocy	Centrum Usług Społecznych w Skawinie, organizacje pozarządowe	2025-2027 zadanie ciągłe	Liczba grup wsparcia, liczba uczestników
Cel szczegółowy nr 4 Zapobieganie umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej z rodziny zagrożonej kryzysem oraz podejmowanie działań na rzecz powrotu dzieci już umieszczonych w pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.				
Działanie/zadanie planowane do realizacji	Rezultaty działań	Realizatorzy i Partnerzy	Termin realizacji	wskaźniki
Praca socjalna z rodziną biologiczną w sytuacji umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej	Poprawa sytuacji w rodzinie biologicznej	Centrum Usług Społecznych w Skawinie - pracownik socjalny, asystent rodziny	2025-2027 zadanie ciągłe	Liczba rodzin objętych pracą socjalną, liczba dzieci powracających do rodzin biologicznych, liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej
Przydzielenie asystenta rodziny rodzicom, których dzieci zostały	Wzrost wsparcia dla rodziców w trudnej sytuacji	Centrum Usług Społecznych w Skawinie - pracownik	2025-2027 zadanie ciągłe	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny

Cel szczegółowy nr 1 Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej				
umieszczone w pieczy zastępczej		socjalny, asystent rodziny		
Współpraca z organizatorem pieczy zastępczej, rodziną zastępczą, placówkami opiekuńczo-wychowawczymi	Zwiększenie efektywności wsparcia dzieci w pieczy zastępczej	Centrum Usług Społecznych w Skawinie - pracownik socjalny, asystent rodziny	2025-2027 zadanie ciągłe	Liczba spotkań w których pracownik socjalny, asystent rodziny brał udział, liczba dzieci objętych współpracą, liczba zorganizowanych spotkań
Udział asystenta rodziny lub pracownika socjalnego w okresowej ocenie sytuacji dziecka	Poprawa jakości wsparcia dla dzieci w pieczy zastępczej	Centrum Usług Społecznych w Skawinie, pracownik socjalny, asystent rodziny	2025-2027 zadanie ciągłe	Liczba przeprowadzonych ocen sytuacji dziecka
Organizowanie szkoły dla rodziców	Poprawa kompetencji wychowawczych rodziców	Centrum Usług Społecznych w Skawinie, organizacje pozarządowe	2025-2027 zadanie ciągłe	Liczba zorganizowanych szkoleń, liczba uczestników
Cel szczegółowy nr 5 Zabezpieczenie podstawowych potrzeb socjalno-bytowych rodzin.				
Działanie/zadanie planowane do realizacji	Rezultaty działań	Realizatorzy i Partnerzy	Termin realizacji	wskaźniki
Udzielenie rodzinom będącym w trudnej sytuacji życiowej pomocy finansowej i rzeczowej	Zaspokojenie podstawowych potrzeb rodzin	Centrum Usług Społecznych w Skawinie- pracownik socjalny	2025-2027 zadanie ciągłe	Liczba rodzin objętych wsparciem
Zapewnienie dzieciom i młodzieży pomocy w postaci posiłków, w tym w ramach programu „Posiłek w domu i w szkole”	Zapewnienie regularnych posiłków dzieciom w potrzebie	Centrum Usług Społecznych w Skawinie- pracownik socjalny	2025-2027 zadanie ciągłe	Liczba dzieci objętych programem

Cel szczegółowy nr 1 Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej				
Poradnictwo i praca socjalna na rzecz rodzin z dziećmi	Poprawa sytuacji rodzin w trudnych warunkach życiowych	Centrum Usług Społecznych w Skawinie- pracownik socjalny	2025-2027 zadanie ciągłe	Liczba rodzin objętych poradnictwem
Wsparcie dzieci i młodzieży z rodzin ubogich w dostępie do wypoczynku	Zapewnienie równych szans dzieciom z rodzin w trudnej sytuacji materialnej.	Centrum Usług Społecznych w Skawinie- pracownik socjalny	2025-2027 zadanie ciągłe	Liczba dzieci korzystających z wypoczynku, liczba zorganizowanych wyjazdów
Tworzenie i realizacja projektów wyrównujących szanse edukacyjne dzieci oraz szanse na rynku pracy dorosłych członków rodziny	Wzrost możliwości edukacyjnych dzieci i zatrudnienia rodziców	Centrum Usług Społecznych w Skawinie- pracownik socjalny, Placówka wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży SIEMACHA Spot Skawina, organizacje pozarządowe, Urząd Miasta i Gminy Skawina, kuratorium Oświaty	2025-2027 zadanie ciągłe	Liczba zrealizowanych projektów

Źródło: Opracowanie własne CUS

Rozdział 9

Miejsce i czas realizacji programu

§ 9

Programie Wspierania Rodziny będzie realizowany na terenie gminy Skawina w latach 2025-2027. Wdrażanie rozpocznie się po jego uchwaleniu, a działania zaplanowane do realizacji będą wprowadzane w formie ciągłej.

Rozdział 10

Realizatorzy programu

§ 10

Realizatorami programu wspierania rodziny są: Centrum Usług Społecznych w Skawinie, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Skawinie, Urząd Miasta i Gminy Skawina, Komisariat Policji w Skawinie, Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Parafie, Miejska Biblioteka Publiczna, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Skawinie, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe z terenu gminy Skawina, Skawińska służba zdrowia, Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Skawinie, Centrum Zdrowia Psychicznego, Poradnia Psychologiczna dla Dzieci i Młodzieży.

Rozdział 11

Finansowanie programu

§ 11

Finansowanie Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Skawina na lata 2025-2027 odbywać się będzie ze środków własnych gminy, Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego, środków unijnych.

Rozdział 12

System monitoringu i ewaluacji

§ 12

Monitoring i ewaluacja Programu Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2025-2027 w gminie Skawina zgodnie z Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. stanowi dokument wyznaczający cele i zadania na okres 3 lat, w związku z tym wymaga oceny i weryfikacji efektywności podejmowanych zadań. Monitoring Programu będzie polegał na bieżącym gromadzeniu oraz analizowaniu informacji o sposobie i efektach jego realizacji. Zebrane dane pozwolą na kontrolę postępu realizacji poszczególnych zadań oraz podjęcie działań modyfikujących. Stała obserwacja realizacji wyznaczonych celów pozwoli na ewentualne dookreślenie obszarów, które poddane zostaną ewaluacji. Wsparcie rodziny będzie miało charakter profilaktyczny, a samej rodzinie w pierwszej kolejności zostaną stworzone możliwości samodzielnego podejmowania działań zmierzających do rozwiązania swoich problemów. Tylko w takich okolicznościach można zwiększyć jej szanse na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz wykorzystanie własnej aktywności oraz poszukiwania nowych sposobów rozwiązywania problemów.

Przedmiotem ewaluacji będzie skuteczność podejmowanych działań głównie w oparciu o analizę założonych wskaźników. Merytorycznej analizie poddane będą:

- rzeczywiste rezultaty zastosowanych rozwiązań (oczekiwane i nieoczekiwane),
- porównanie zgodności osiągniętych rezultatów z celami Programu,
- współpraca partnerów programu i jej wpływ na realne wsparcie rodzin w gminie Skawina.

Centrum Usług Społecznych w Skawinie corocznie do 30 czerwca przedkłada sprawozdanie Radzie Miejskiej w Skawinie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny.

Ostateczne efekty podsumowane zostaną w pisemnej informacji po zakończeniu jego realizacji. Przedmiotem ewaluacji będzie skuteczność podejmowanych działań w oparciu o analizę założonych wskaźników.

Rozdział 13

Podsumowanie

§ 13

Zmieniające się warunki społeczne mają ogromny wpływ na życie rodzin, a zwłaszcza na wychowanie dzieci. Niepokojącym jest fakt, że coraz większą rolę w procesie wychowania odgrywa środowisko zewnętrzne (grupy społeczne, rówieśnicy itp.), które, wykorzystując niestabilną i trudną sytuację rodzin, nierzadko destrukcyjnie wpływa na osobowość dziecka. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zobowiązuje samorządy do podjęcia różnorodnych działań mających na celu ochronę środowisk rodzinnych przed całkowitym rozpadem, a także zachęca do rozszerzania działań opiekuńczych.

Po analizie zebranych danych Centrum Usług Społecznych zdecydowało, że dalsze działania powinny koncentrować się na realizacji następujących celów:

1. **Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej**
Ważnym elementem wsparcia rodzin jest wczesne rozpoznanie środowisk zagrożonych i podejmowanie działań profilaktycznych zmierzających do poprawy funkcjonowania rodzin oraz sytuacji dzieci.
2. **Wsparcie rodzin z dziećmi w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych**
Istotnym priorytetem jest wspieranie rodzin przeżywających trudności wychowawcze, co pozwoli na poprawę ich zdolności do opieki i wychowania dzieci.
3. **Podnoszenie jakości oraz efektywności usług na rzecz wspierania rodziny**
Kluczowym aspektem jest poprawa jakości i efektywności oferowanych usług poprzez zaangażowanie wykwalifikowanych specjalistów oraz rozwój kompetencji pracowników i instytucji działających na rzecz rodzin.
4. **Zapobieganie umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej z rodziny zagrożonej kryzysem oraz podejmowanie działań na rzecz powrotu dzieci już umieszczonych w pieczy zastępczej do rodziny biologicznej**
Wczesna interwencja oraz współpraca z rodzinami biologicznymi są kluczowe dla ograniczenia konieczności korzystania z pieczy zastępczej i dla przywracania dzieci do ich rodzinnych środowisk.
5. **Zabezpieczenie podstawowych potrzeb socjalno-bytowych rodzin**
Zapewnienie rodzinom poczucia bezpieczeństwa socjalnego i stabilizacji pozostaje fundamentem działań mających na celu poprawę ich funkcjonowania.

Przywrócenie rodzinom zdolności opiekuńczo-wychowawczych to proces długotrwały, wymagający zaangażowania specjalistów oraz wszystkich członków rodziny. Kluczowym elementem tego procesu jest właściwa diagnoza środowiska oraz wytrwałość w realizacji celów programu.

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba rodzin objętych pomocą z powodu bezradności przez CUS Skawina w latach 2022-2024.....	16
Wykres 2. Liczba wniosków pracowników socjalnych o wsparcie asystenta rodziny w latach 2022-2024.....	18
Wykres 3. Liczba rodzin objętych pracą socjalną przez CUS Skawina w latach 2022-2024.....	22

Spis tabel

Tabela 1. Liczba dzieci w rodzinach w poszczególnych miejscowościach Gminy Skawina w latach 2022 r., 2023 r., 2024 r.	9
Tabela 2. Placówki edukacyjne Miasta i Gminy Skawina – liczba uczniów uczęszczających Placówki edukacyjne Miasta i Gminy Skawina – liczba uczniów uczęszczających.....	11
Tabela 3. Placówki edukacyjne Miasta i Gminy Skawina – liczba uczniów uczęszczających	12
Tabela 4. Oddziały „O” przy szkołach Podstawowych Miasta i Gminy Skawina – liczba uczęszczających dzieci	12
Tabela 5. Żłobki Samorządowe Miasta i Gminy Skawina – liczba uczęszczających dzieci	13
Tabela 6. Placówki Niepubliczne Miasta i Gminy Skawina – liczba uczęszczających dzieci.....	13
Tabela 7. Powody przyznania pomocy przez CUS Skawina w latach 2022-2024	14
Tabela 8. Liczba rodzin objętych asystenturą, przeciętny czas współpracy oraz przyczyny zakończenia współpracy z asystentem w latach 2022-2024	20
Tabela 9. Szacunkowa liczba dzieci z terenu gminy Skawina umieszczonych w pieczy zastępczej w latach 2022-2024	21
Tabela 10. Karta Dużej Rodziny wydana w gminie Skawina na przestrzeni lat 2022-2024	23
Tabela 11. Procedura „Niebieskie Karty”	24
Tabela 12. Analiza SWOT	26
Tabela 13. Działania programowe	28